

Demokrasi, Ücretler ve Üretkenlik

Erol Taymaz, ODTÜ

Ebru Voyvoda, ODTÜ

Kamil Yılmaz, Koç Üniversitesi

Çerçeve

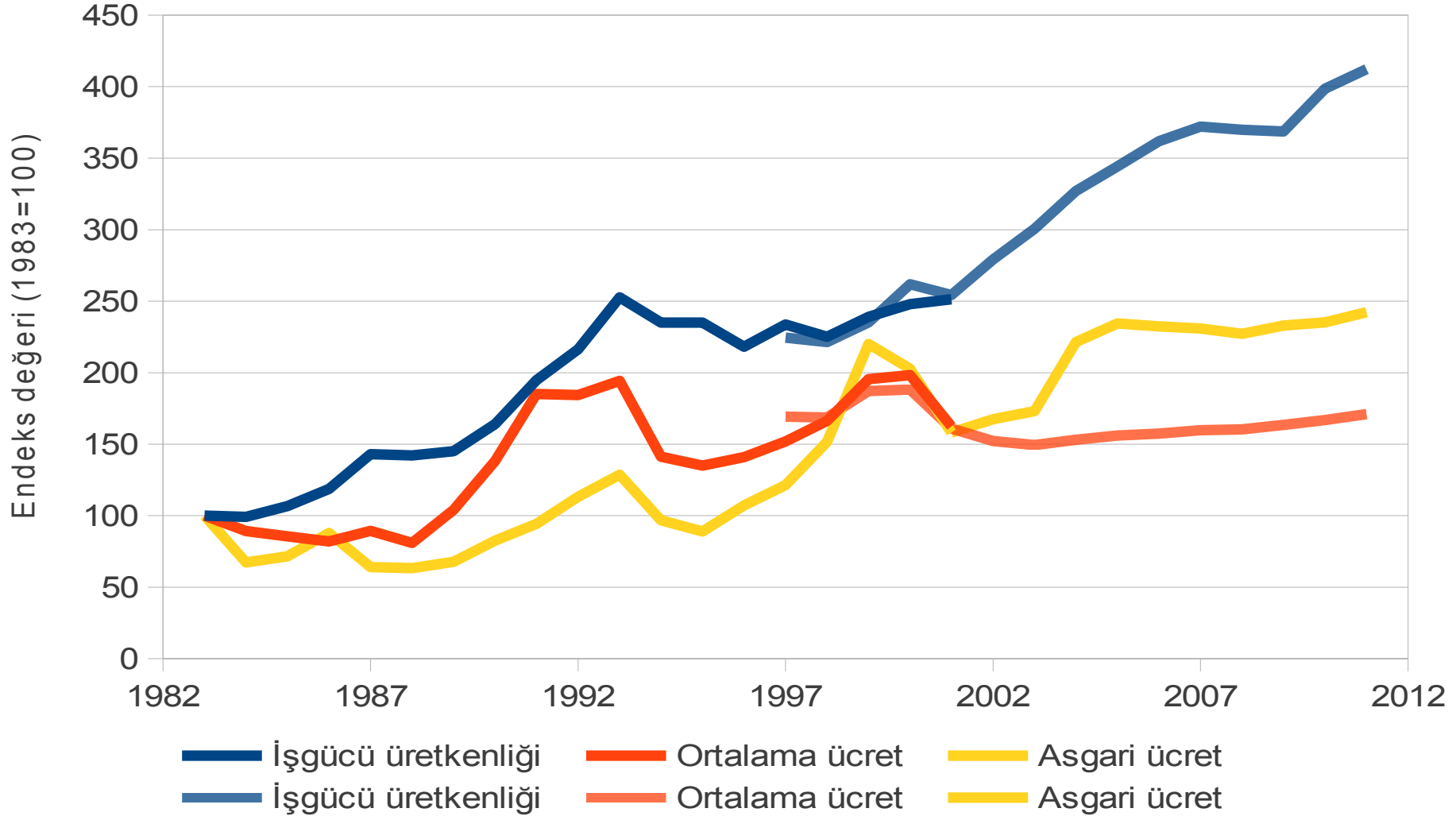
- Demokrasi, büyüme ve ücretler
 - Rodrik (1999): Democracies Pay Higher Wages
- Ücretleri ne belirler?
- Üretkenliği ne belirler?

- Türkiye deneyimi?

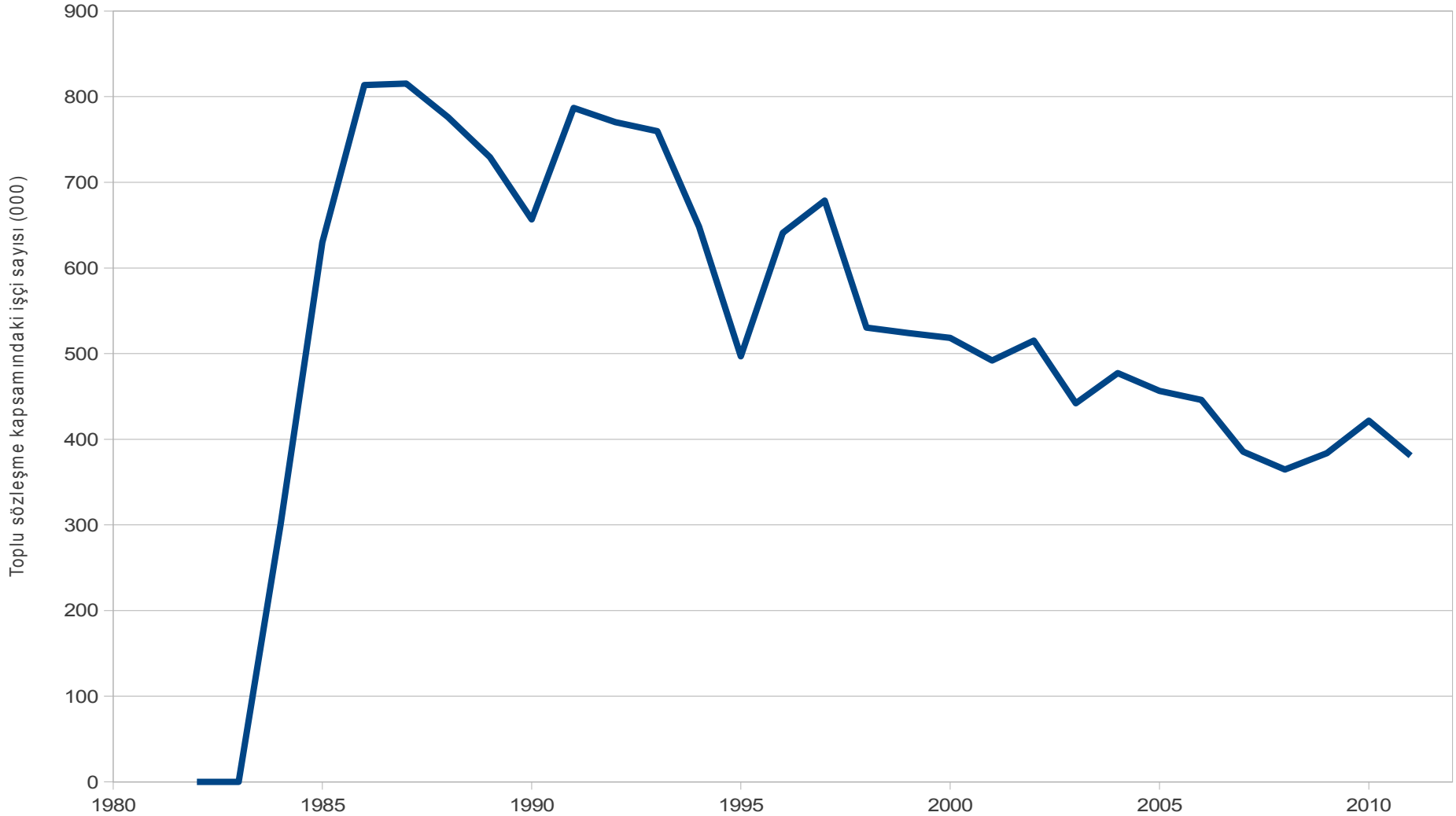
Türkiye deneyi

- 1979-80 krizi
- 1980 askeri yönetim
 - 1982 Anayasa
 - Ücretlerin, sendikaların ve işçi haklarının baskılanması
 - 1983: Sendika Kanunu (2821) and Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu (2822) [2012'de kaldırıldılar]
- 1983 Genel Seçimler
- 1987 Eylül Referandum
- 1987 Kasım Erken Seçim
 - Sendikal faaliyetlerin başlaması
 - Sendikal faaliyetler ve “demokrasi” sonucu ücretlerin hızla artması (1989 yerel, 1991 genel seçimler)

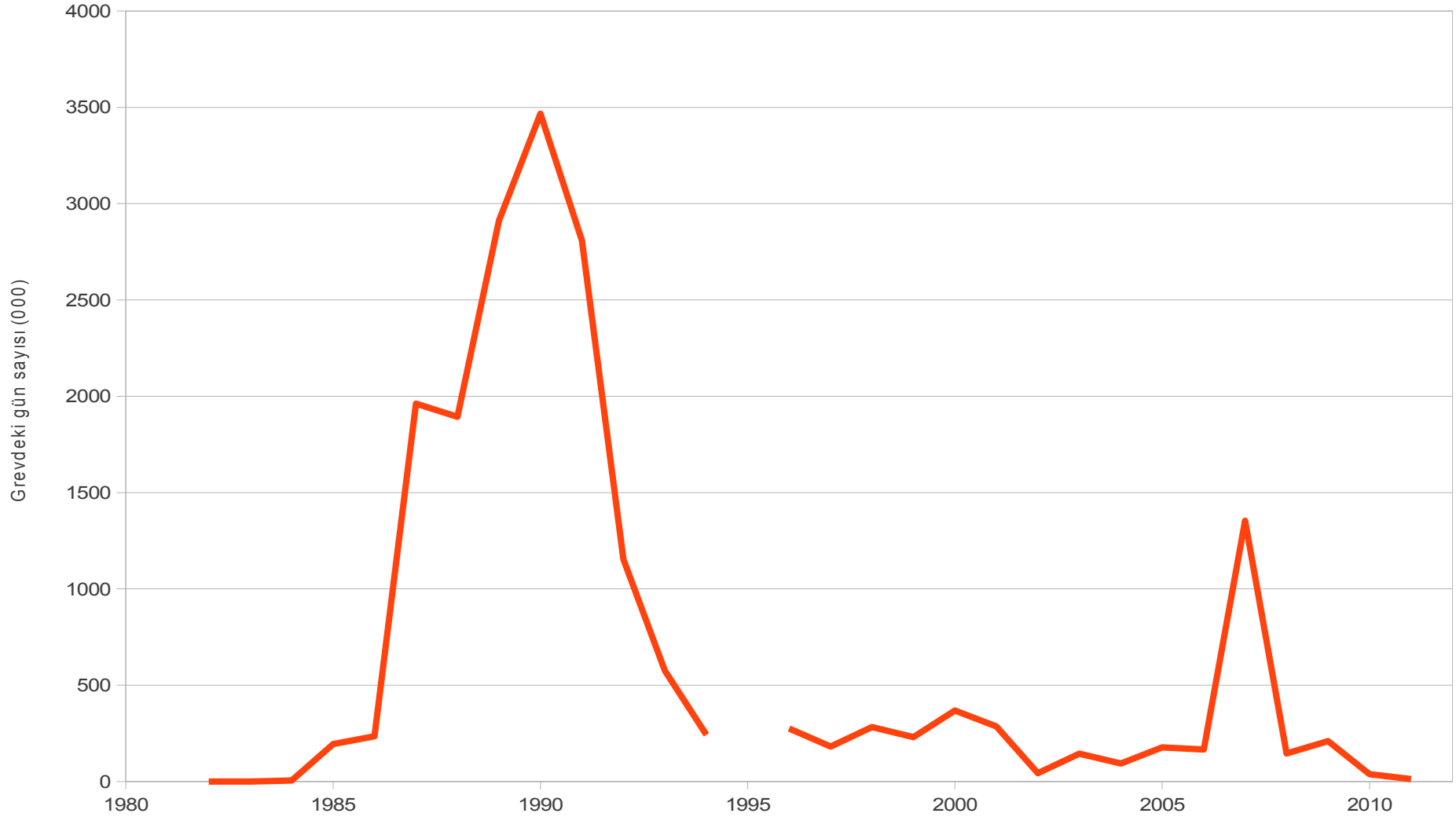
Ücretler ve üretkenlik

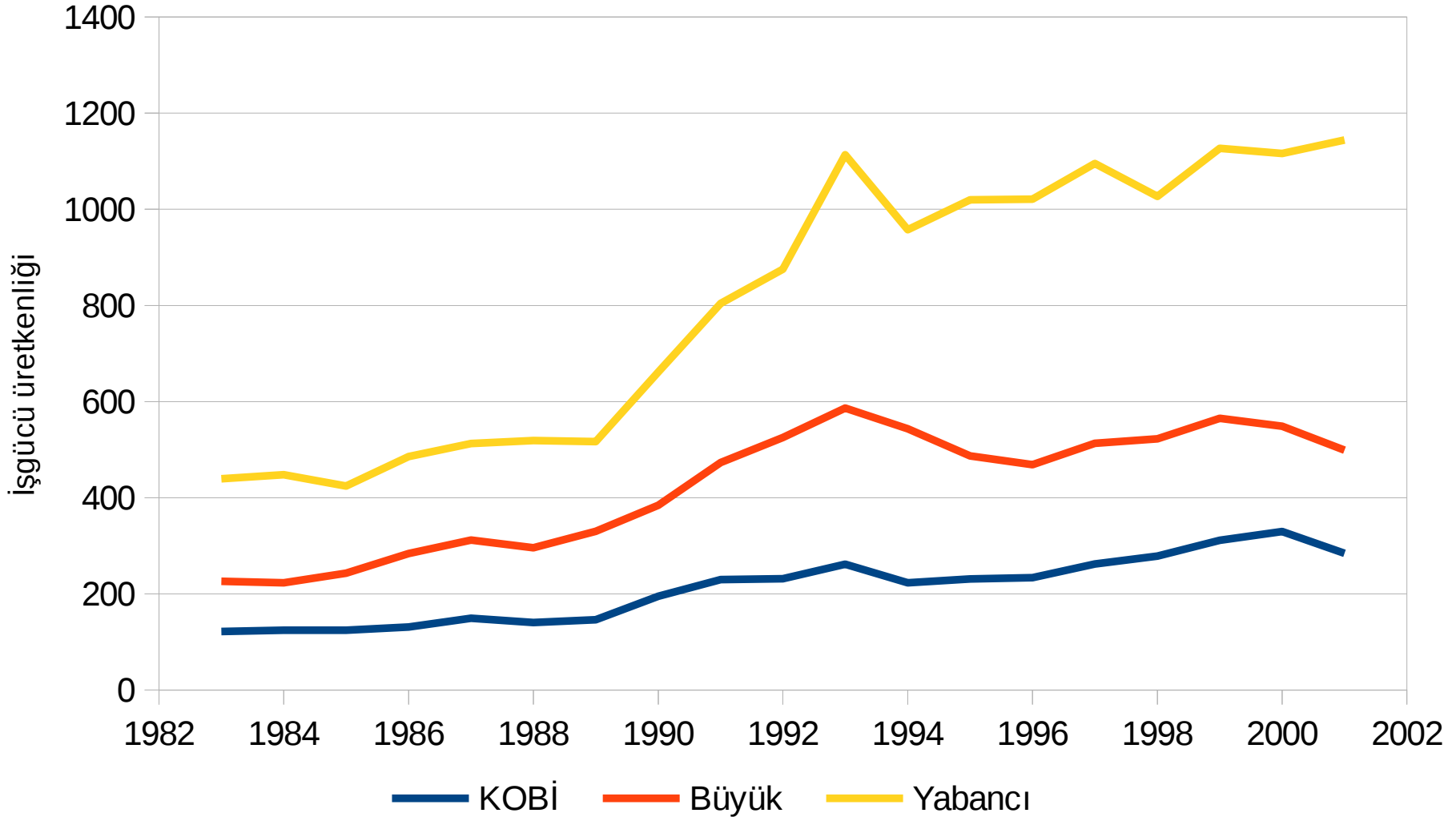
Toplu sözleşmeler

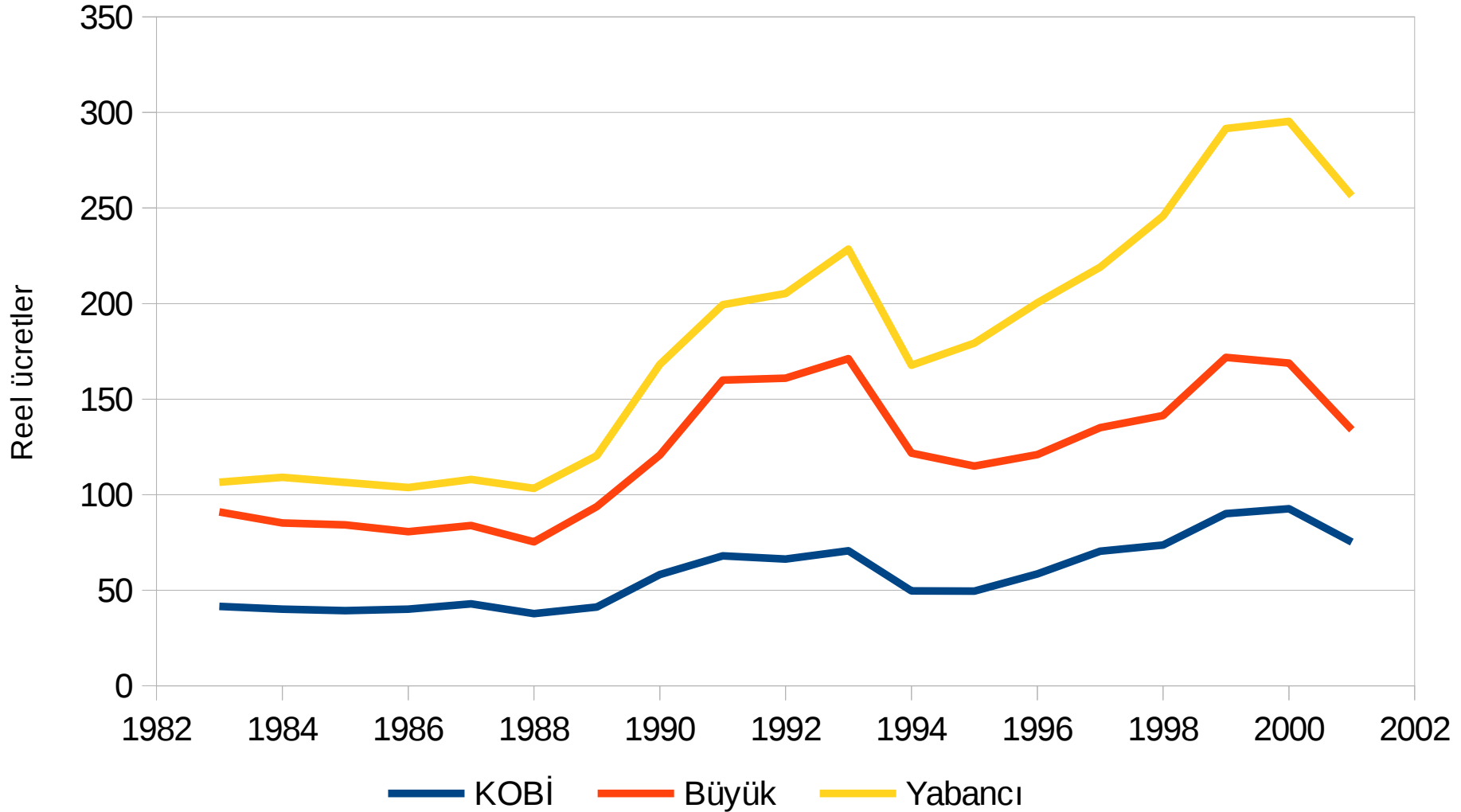
Grevler

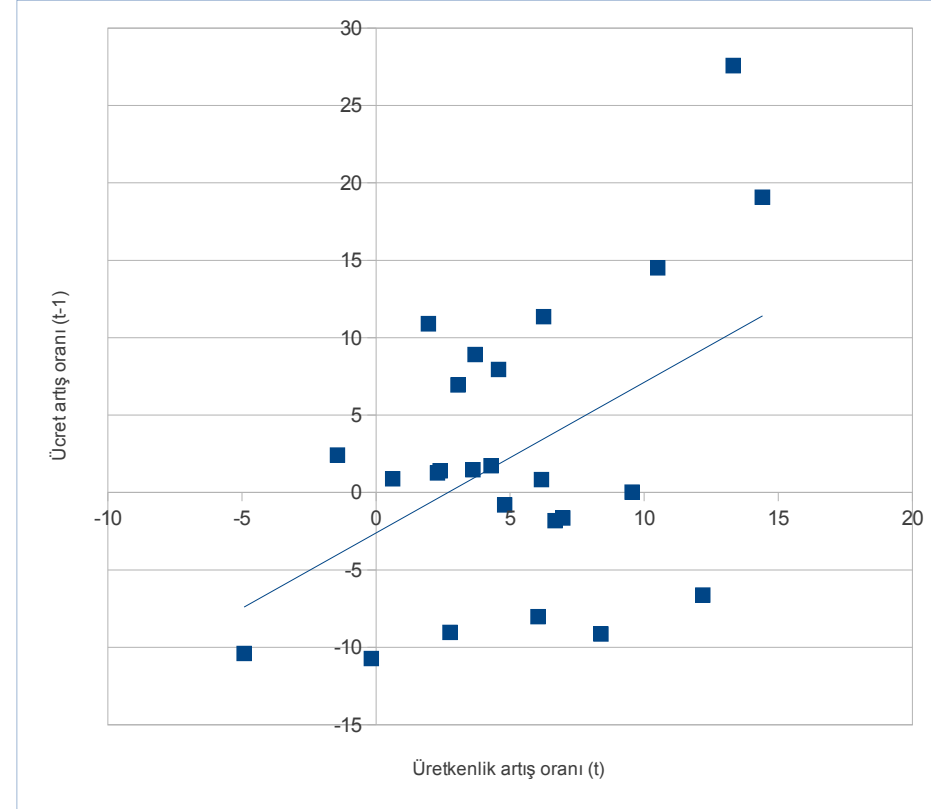
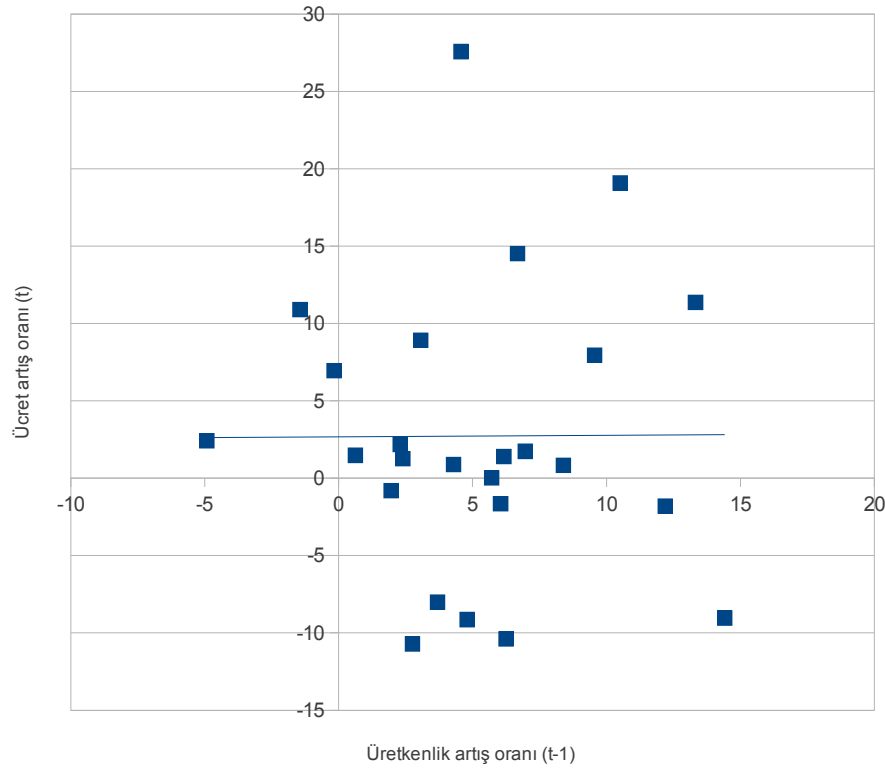
İşgücü üretkenliği

Ücretler

Ücretler ve üretkenlik (1984-2009)

Üretkenlik ve ücretler

■ Ücretlerin belirlenmesi

- Rekabetçi piyasalarda işgücü arzı ve talebi
 - Reel ücretler = işgücünün marjinal ürünü
 - Ücret payı = çıktının işgücü esnekliği
- Sendika ve işveren arasındaki pazarlık
 - $\text{Ücret} = aW^* + (1-a)P$

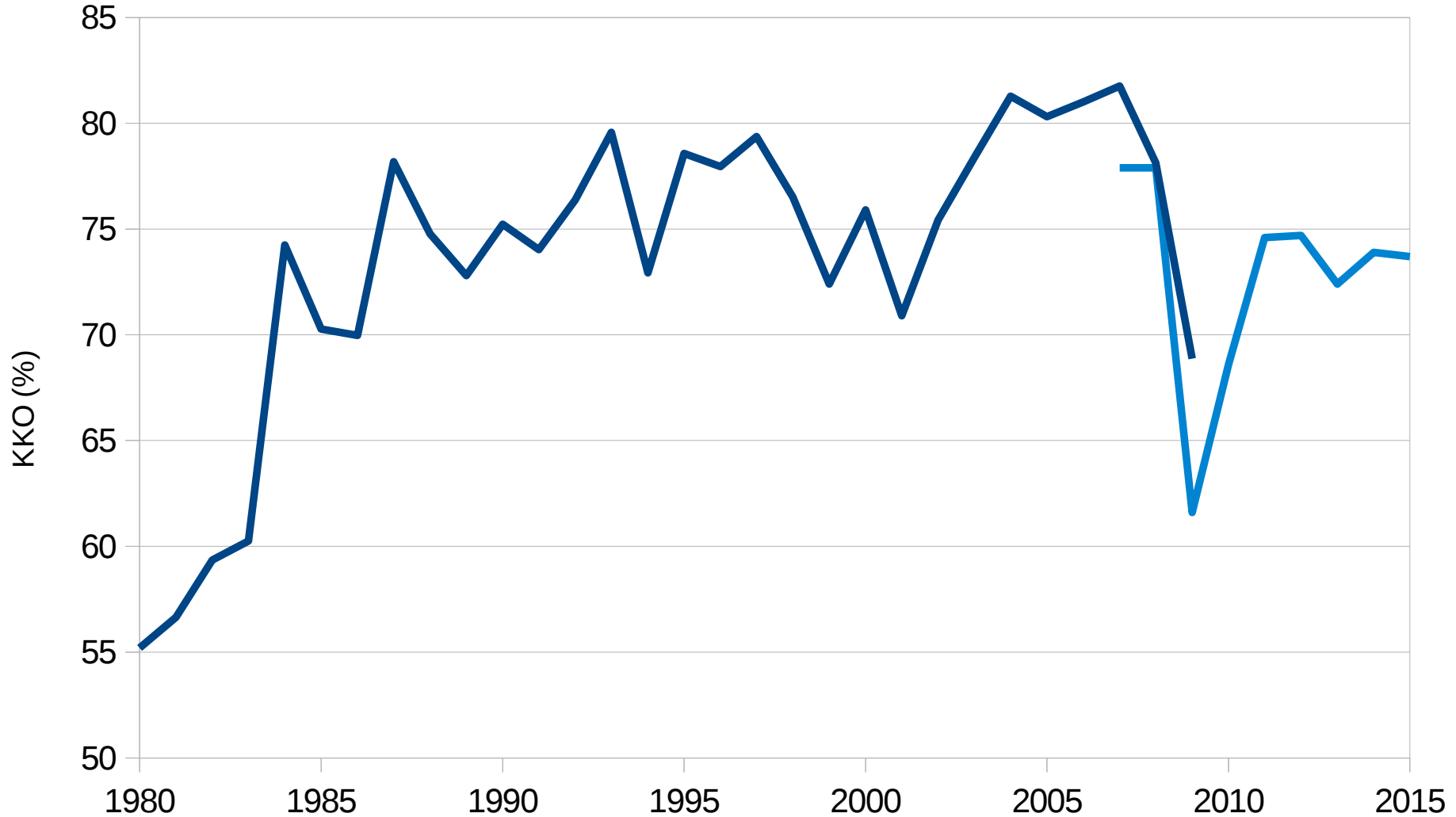
Ücretler ve üretkenlik

- Üretkenliğin belirlenmesi
 - Etkin ücretler kuramı
 - Adil ücretler kuramı
 - Ayıklama etkisi
 - Firma içi
 - Firmalar arası
 - İşgücünün ikamesi (işgücü üretkenliği etkisi)
 - Talep etkisi (kapasite kullanımı düşükse)
 - Ücretler ve teknolojik gelişmenin yönü
 - Ücretler → Sermaye yoğunluğu → Süreç yeniliği
 - Yenilik motivasyonu (ücretler sektörel düzeyde belirlendiğinde)

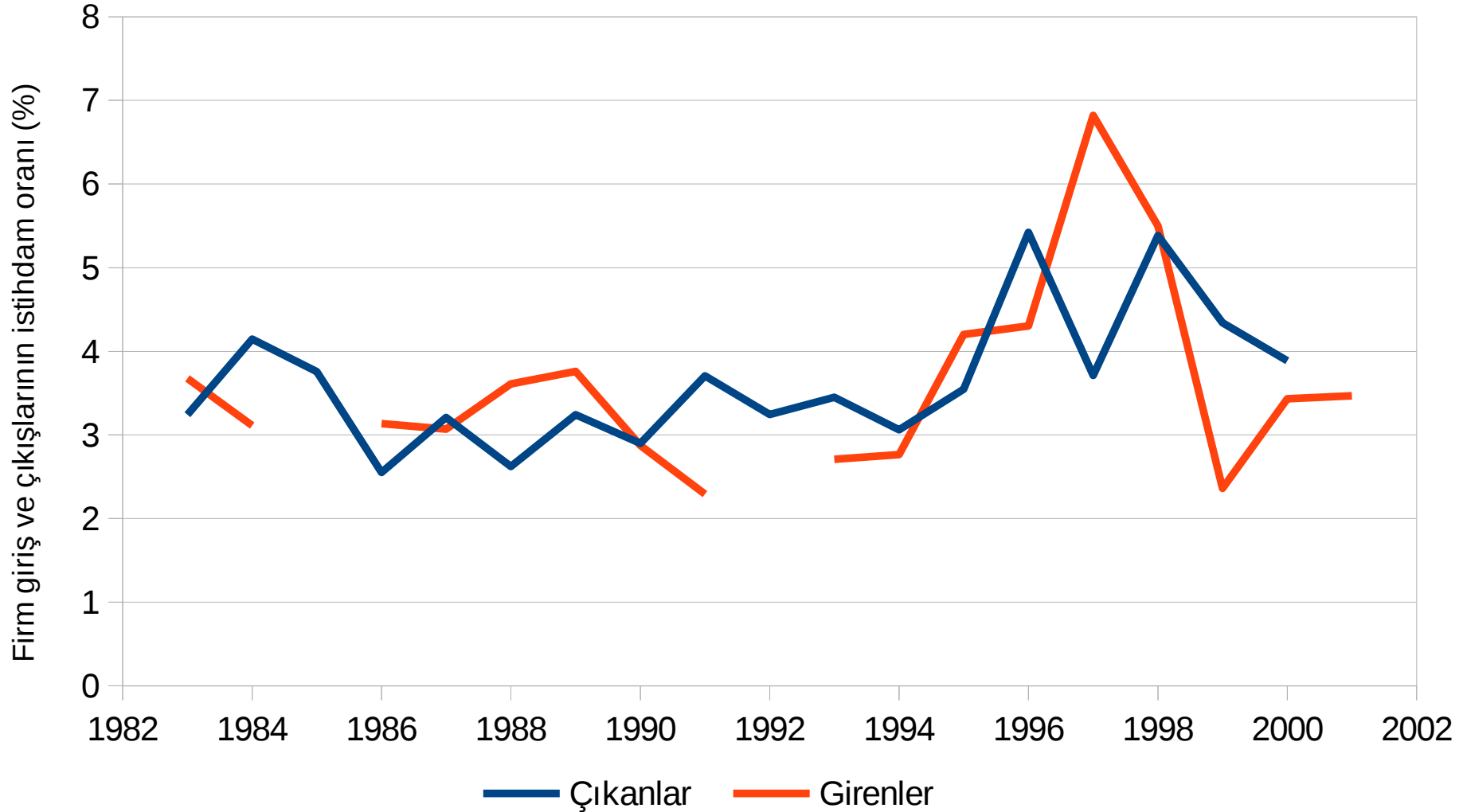
Veri kaynađı

- TÜİK, Yıllık İmalat Sanayii Anketi
- 1983-2001 yılları
- Yılda yaklaşık 1000 firma
 - 1987-1993 ve 1995-2000 dönemleri

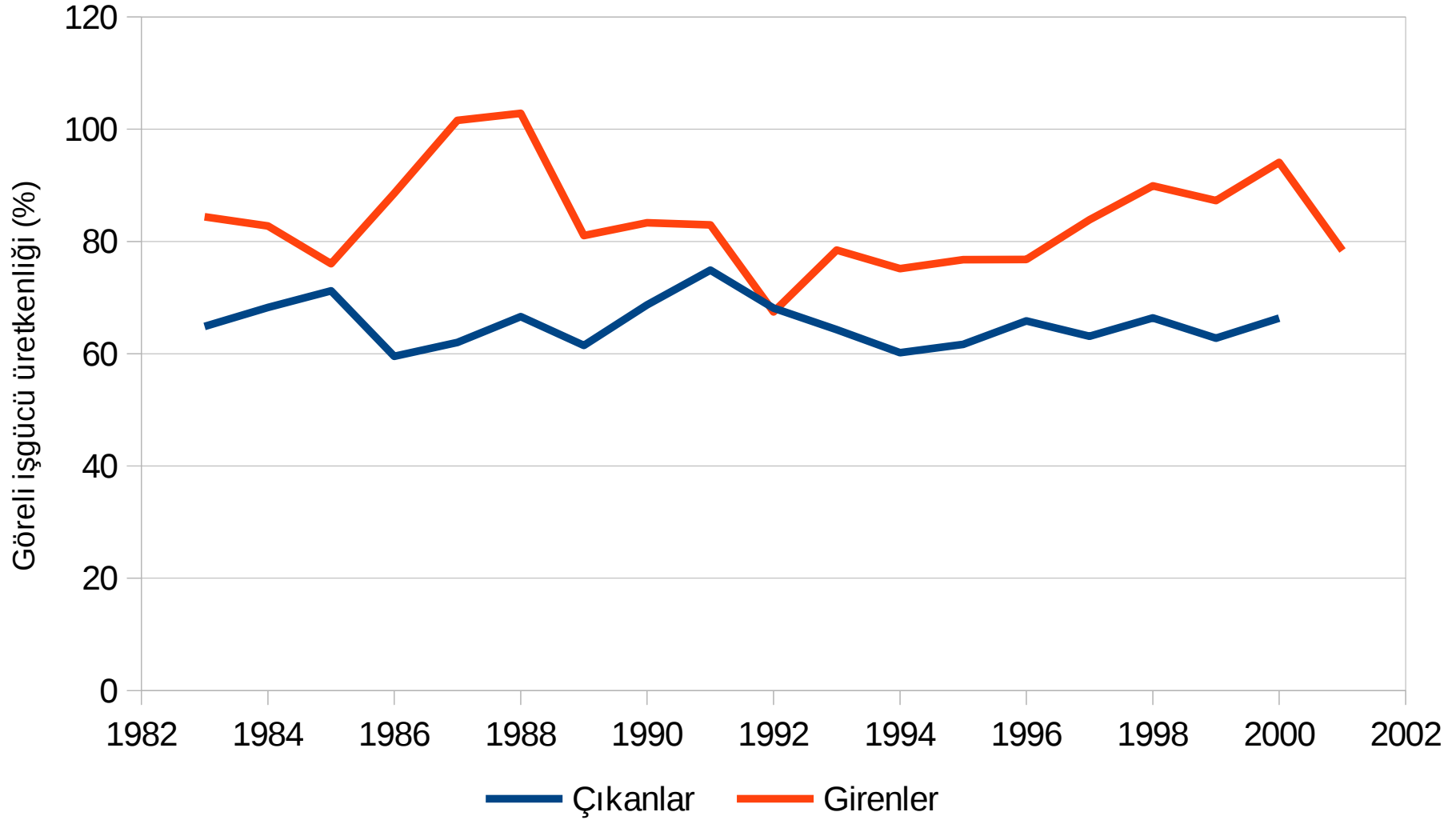
Kapasite kullanma oranları

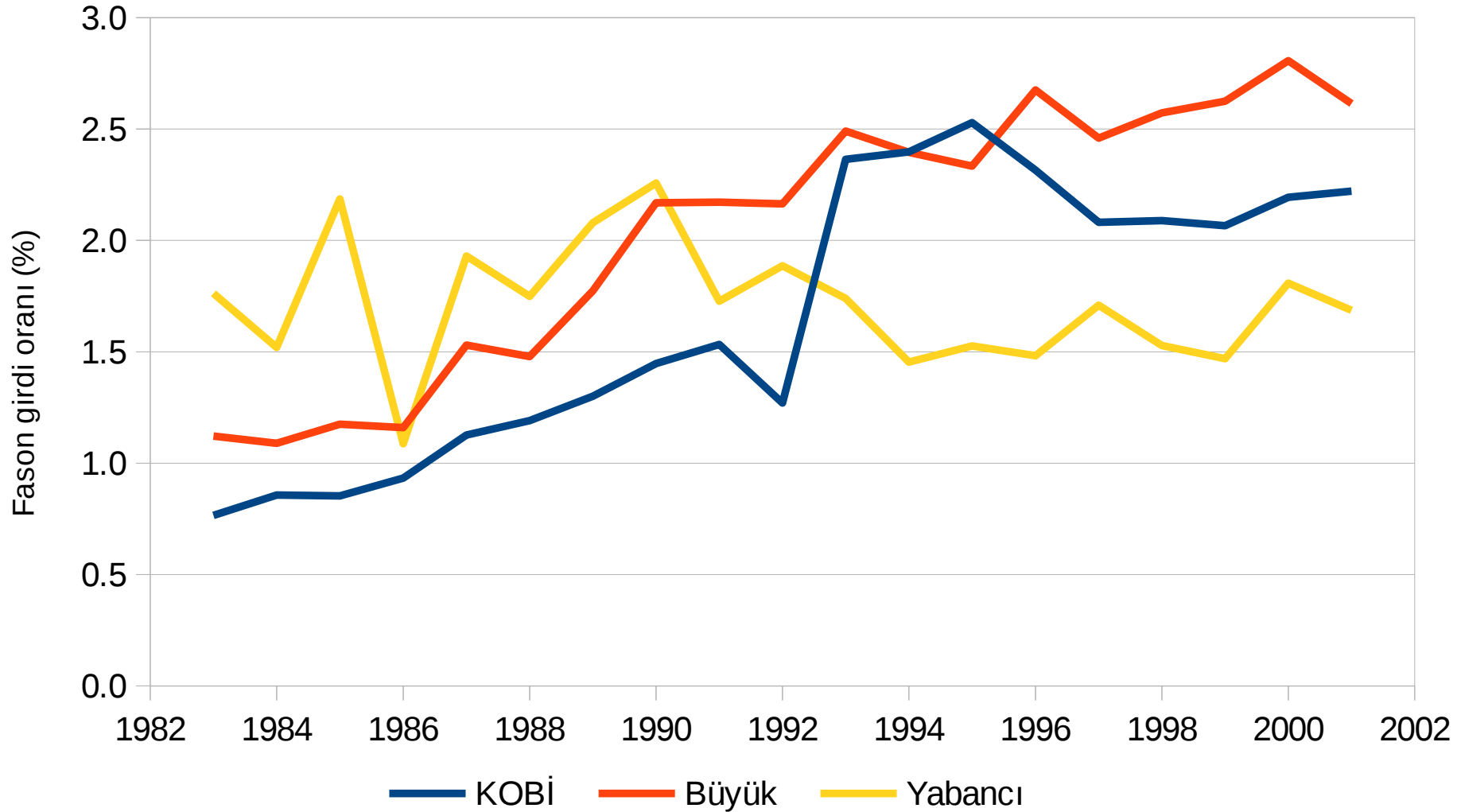
Firma demografisi

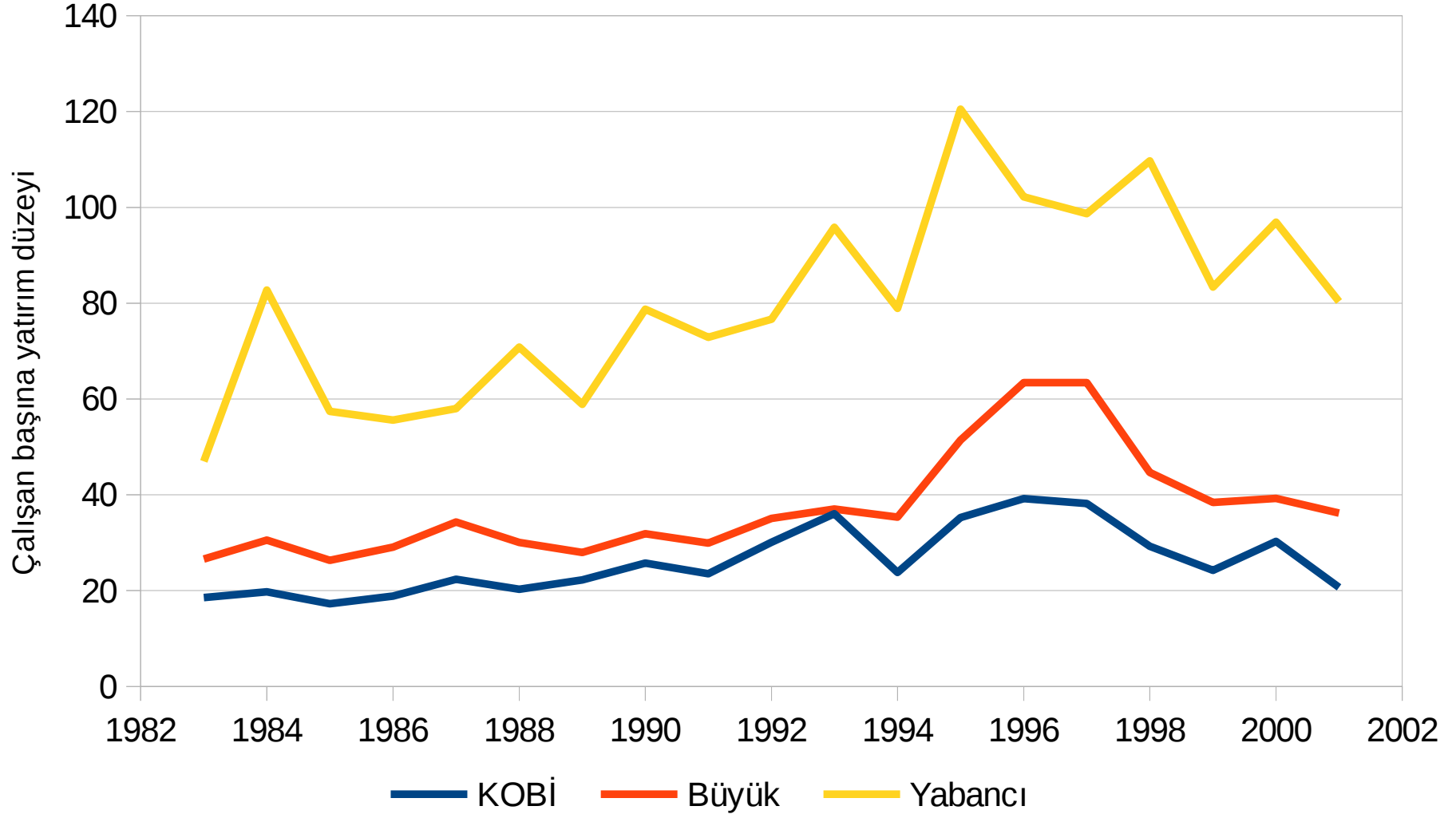
Firma demografisi

Fason girdi kullanımı

Yatırım düzeyleri

Ücretler ve üretkenlik: Firma düzeyi

- Firma düzeyinde ücret ve üretkenlik
 - $\text{Ücret}_t = f(\text{Ücret}_{t-1}, \text{Üretkenlik}_{t-1}, D_i, T_j)$
 - $\text{Üretkenlik}_t = f(\text{Ücret}_{t-1}, \text{Üretkenlik}_{t-1}, D_i, T_j)$
 - D_i : Firma sabit etkileri
 - T_j : Zaman sabit etkileri

- System-GMM yöntemi
 - 1987-1993 ve 1995-2000 dönemleri
 - ISIC (Rev 2) 3-hane sektörler için
 - İşgücü üretkenliği (TFP)

Tahmin sonuçları

	Üretkenlik modeli				Ücret modeli			
	1987-1993		1995-2000		1987-1993		1995-2000	
	W-1	P-1	W-1	P-1	W-1	P-1	W-1	P-1
311 Gıda	0.070	0.638***	0.116	0.378***	0.704***	0.0693**	0.382***	0.010
312 Yem	0.284**	0.233***	-0.304***	0.325***	0.858***	-0.0842**	0.507***	-0.0555*
313 İçecek	0.529**	0.399***	0.432***	0.514***	0.664***	0.109*	0.462***	0.068
314 Tütün	-0.318*	0.632***	-0.302	0.378***	0.601***	-0.0842**	0.563***	-0.009
321 Tekstil	0.156*	0.638***	0.278***	0.392***	0.826***	0.0623*	0.672***	0.037
322 Giyim	0.042	0.654***	0.335**	0.331***	0.491***	0.137***	0.372***	0.0770***
323 Deri	0.365**	0.042	0.448***	0.180*	0.647***	-0.0172	0.468***	0.141***
324 Ayakkabı	0.030	0.496***	0.0947	0.103	0.524***	0.0961**	0.554***	-0.073
331 Ağaç	0.279***	0.399***	0.218	0.209**	0.800***	0.142***	0.501***	0.041
332 Mobilya	0.711***	0.053	-0.0278	0.343***	0.524***	0.0758	-0.0779	0.200***
341 Kağıt	0.743***	0.080	0.139	0.349***	0.857***	0.0494	0.514***	0.0766*
342 Basım	0.228*	0.485***	0.457**	0.208**	0.687***	0.0437	0.548***	0.032
351 Kimya	0.528**	0.178**	0.512***	0.251**	0.745***	0.017	0.454***	0.031
352 Diğer kimya	0.557***	0.346**	0.275*	0.372***	0.917***	0.0371	0.636***	0.0642*
354 Petrol ve kömür türevleri	0.309	0.491***	0.516***	0.210*	0.773***	0.0511	0.558***	0.040
355 Lastik	0.648***	0.145	0.559***	0.227**	0.769***	0.0451	0.377***	0.0770*
356 Plastik	0.573***	0.319***	0.613***	0.0757	0.605***	0.109*	0.502***	0.018
361 Çanak, çömlek	0.363**	0.638***	0.450**	0.394***	0.839***	0.106**	0.637***	0.132***
362 Cam	0.671***	0.352**	0.426***	0.302***	0.846***	0.0523	0.642***	0.033
369 Tuğla, çimento	0.706***	0.325***	0.482***	0.592***	0.664***	0.133***	0.382***	0.194***
371 Demir-çelik	0.385***	0.519***	0.612***	0.012	0.890***	0.0438	0.390***	0.0659**
372 Metal ana sanayii	0.555***	0.153	0.421**	0.0178	0.786***	0.0816**	0.207**	0.028
381 Metal ürünler	0.581***	0.441***	0.524***	0.334***	0.593***	0.275***	0.607***	0.021
382 Makina	0.347***	0.491***	0.192**	0.279***	0.812***	0.189***	0.543***	0.057
383 Elektrikli makina	0.467***	0.384***	0.427***	0.349***	0.825***	0.0750*	0.675***	0.021
384 Ulaşım araçları	0.134	0.632***	0.481***	0.377***	0.842***	0.0416	0.544***	0.157***
385 Mesleki cihazlar	0.390	0.380*	0.0133	0.148	0.496***	0.125	0.486***	0.032
390 Diğer imalat	0.689**	0.154	0.442**	0.205**	0.444***	0.0968	0.534***	0.050

Tahmin sonuçları

	Kısa dönem	Uzun dönem	Sektör
Ücret → üretkenlik			
1987-1993	0.39	0.59	22
1995-2000	0.32	0.45	21
Üretkenlik → ücretler			
1987-1993	0.07	0.29	15
1995-2000	0.06	0.11	11
Katma değer/ücret oranı			
1987-1993			3.61
1995-2000			3.85

Sonuçlar

- Ücretlerden üretkenliğe doğru güçlü bir nedensellik
- Demokraside daha fazla ücret
 - ve daha yüksek üretkenlik
- Uzun dönemli etkiler?